

PM- Utredning om eventuell försäljning av regionens vindkraftverk

Sammanfattning

Region Jämtland Härjedalen äger ett vindkraftverk. Detta hade sin början i ett politiskt initiativärendet år 2010 (LS/122/2010). Beslut om investering fattades efter att utredning (se samma ärende) visat på både lönsamhet och möjlighet att som en aktiv part bidra till utbyggnaden av förnyelsebar energi genom att äga vindkraftverk.

Sedan anskaffningen har de två viktigaste lönsamhetsförutsättningarna försvunnit eller kraftigt minskat – energiskattebefrielsen samt marknadspriset på elcertifikat. Detta har bidragit till att intäkterna är väsentligt lägre än de som förutsattes vid anskaffningen.

Verken har sedan start inte heller producerat de volymer som beräknats och som ligger till grund för den ursprungliga lönsamhetskalkylen, ca 50 % mindre än beräknat vid anskaffningen. Slutsatsen är att regionen inte har tjänat på att äga och driva vindkraftverket under dessa år.

Den största ekonomiska risken med att fortsatt ägande är att stå inför större underhållsåtgärder de närmaste åren. Då närliggande verk av samma fabrikat har haft tekniska problem finns risk att även regionen drabbas av dessa. För att eliminera riskerna behövs stora investeringar. Teknisk uppdatering och reparation kommer att innebära långa stillestånd av verket vilket också har negativ ekonomisk effekt.

Då de ekonomiska förutsättningarna har ändrats väsentligt föreslås en försäljning av vindkraftverket framför att Region Jämtland Härjedalen själva fortsätter att äga och drifva.

Vidare kan det ifrågasättas ifall det ligger inom regionens kompetens att bedriva energihandel med egen produktionsanläggning på mark, i en annan kommun och i en annan region.

Bakgrund

Region Jämtland Härjedalen äger idag ett vindkraftverk i Mortorp, Kalmar län enligt beslut LS/1430/2011. Anskaffningsvärdet för verket uppgick till 37 950 000 miljoner kronor. Verket togs i drift under sommaren år 2014.

Vid tidpunkten för Region Jämtland Härjedalens beslut om investering i vindkraftverk bedrevs en mycket expansiv politik på nationell nivå för utbyggnad av vindkraft. De ekonomiska incitamenten att investera i vindkraft var tydliga. Dessutom var detta även en tydlig markering i viljan att satsa på klimat och miljö.

Behovet av att producera klimatvänlig energi samt de statliga ekonomiska incitament som var rådande vid tidpunkten skapade en expansiv marknad och möjliggjorde för många aktörer att ta plats på marknaden – även aktörer som inte var anpassade för våra förhållanden eller hade de ekonomiska förutsättningarna att klara expansionen.

Processen från upphandling till driftsättning och dagens drift har drabbats av konkurser, försening av tillstånd, nedstängning av verk, byte av driftentreprenör med mera.

Leverantören Green Extreme vann upphandlingen och uppförde en park vari Region Jämtland Härjedalen nu äger ett verk. Underleverantören (dvs vindkraftverkstypen

Fuhrländer) fick problem med likvidation och gick i konkurs. En ny underleverantör av vindkraftverk (Sinovel)erbjöds som alternativ. De verk som levererats till hela parken har inte levt upp till den förväntade och upphandlade produktionen. Verk av samma typ finns i andra parker och har även drabbats av samma problem. Ytterligare en region, Gävleborg, finns bland de drabbade. De har nu sålt sina verk.

Produktion och lönsamhet

Verken har sedan de togs i bruk inte producerat de volymer som beräknats och som ligger till grund för den ursprungliga lönsamhetskalkylen eller kraven i upphandlingen. Sedan verket togs i bruk har det maximalt kommit upp i 4 gigawattimmar/år i stället för de 8 gigawattimmar/år som utlovats. Verkens placering gällande vindförhållanden har visat sig inte stämma utifrån beräkningar i samband med upphandling.

Verket har tidvis stått stilla, vilket reducerar produktionen. Anledning till detta är flera. Den teknik som finns i regionens verk har visat sig inte hålla tillräckligt god kvalitet samt att det är långa leveranstider av komponenter vid underhåll och reparationer. Green extreme drog sig ur serviceavtalet med regionen under våren 2017. Utan serviceorganisation kunde inte verksamheten försäkras så detta föranledde att verket stod stilla med produktionsbortfall som följd. Nytt serviceavtal tecknades med Re: Inventum och omstart skedde under november 2018. Efter beslut i Kalmar kommun kommer verket dessutom behöva stå stilla under gryning och skymning under perioden juli - september varje år för att värna om fladdermöss (den rödlistade Barbacellen) i området. Fjärrstyrning som krävs för detta har inte fungerat optimalt.

Större åtgärder och reparationer som är genomförda på verket omfattar:

- Byte av generatorlager 2022. Hållbarhetstid 10 år.
- Reparation av en 2 m lång spricka i ena vingen 2021.
- Byte lager i momentarm och momentaxel i förebyggande syfte 2021. Detta medför att risken för huvudlagerhaveri minimeras.

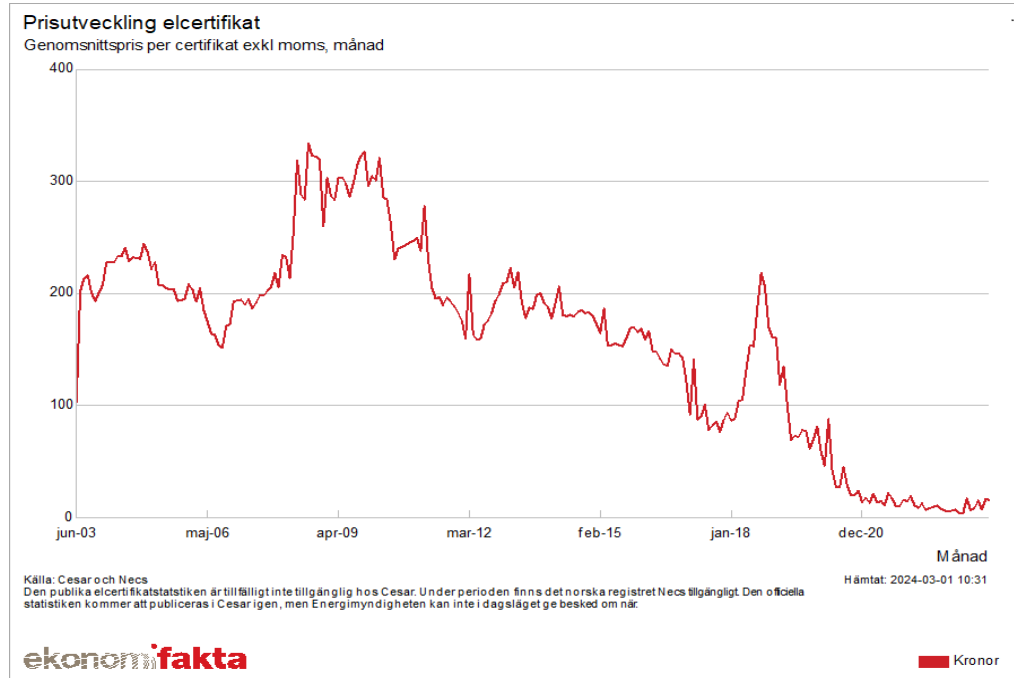
Under år 2021 skapades en riskanalys för kommande underhållsbehov för Sinovels vindkraftverk i Sverige:

Underhållsbehov Sinovel SL3000, 3-5 år.

Benämning	Kostnad (ink. inst)	Tid för reparation	Leveranstid	Sannolikhet 1-5	Leverantör	Kommentar
Huvudlager, byte	8-10MSEK	5-10 dagar	6 mån	3	SKF, FAG	Bytt på Kville 5 och Mortorp 2.
Yaw-växellåda, byte (1 av 5)	300KSEK	2-3 dagar	3-6 mån	5	Comer	5 i varje verk, och de har redan bytts flera gånger.
Yaw-motor, byte (1 av 5)	100KSEK	1 dag	6-8 veckor	5	ABB, MGM	5 i varje verk, och de har redan bytts flera gånger.
Yaw-omvandlare, byte	150KSEK	1 dag	8-12 veckor	5	AMSC, Emerson	
Yaw bromsskivor, byte	200KSEK	2 dagar	4 veckor	5	KTR	
Pitch-växellåda, byte (1 av 3)	300KSEK	2-3 dagar	3-6 månader	4	NGC, Sinovel	3 i varje verk, och de har redan bytts flera gånger.
Pitchmotor, byte (1 av 3)	150KSEK	1 dag	8-10 veckor	4	Lenze, NGC	
Huvudbrytare, Tmax	300KSEK	1 dag	2-3 mån	3	ABB	
Huvudbrytare, T7	300KSEK	1 dag	2-3 mån	3	ABB	
Kullager högshastighetsaxel växellåda (x2)	500KSEK	5 dagar	3-6 månader	4	NGC	Dessa håller sällan hela verkets livslängd. Redan bytt i ett par verk.
Kraftenhet, omvandlare. Byte	350KSEK	1 dag	6-9 månader	4	AMSC, Emerson	3 har gått sönder bara senaste året. Vi kan förvänta oss flera framöver.
Transformator, byte	1MSEK	3 dagar	6-9 månader	1	Schneider	
Bachmann-moduler (AIO288, FS211 m.f)	100KSEK	1 dag	3-6 månader	5	UNIS	
Släpning till hub, byte	200KSEK	2 dagar	8-10 veckor	5	Stemmann	Fungerar redan dåligt. Byt modell

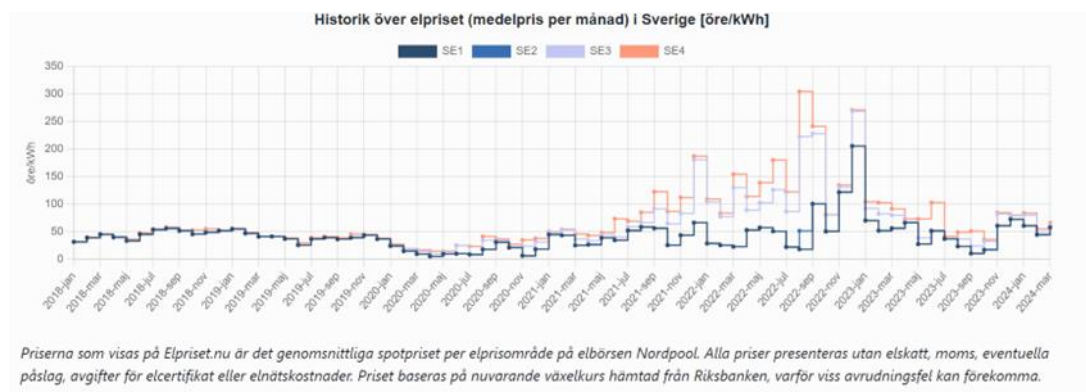
Verksamhetens intäkter består av försäljning av den producerade elen samt försäljning av elcertifikat. Verksamhetens kostnader består i huvudsak av markhyra, fastighetsskatt/-avgift, elnätsavgift, tillsyn och skötsel, arrendeavgifter samt betydande delar felavhjälpande underhåll och åtgärder.

Försäljning av elcertifikat utgjorde också en betydande del av lönsamhetskalkylen Dessa har kraftigt sjunkit, se graf nedan. Spotpriserna för elcertifikat har utvecklats negativt under de senaste åren, med undantag för 2018.

I underlaget ”Initiativärende Förnyelsebar energi, sid 7, (LS/122/2010)” inför investering av detta vindkraftverk framgår att man utgick ifrån att energiskatt på 18,5 öre per kWh är oförändrad fram till 2030. År 2024 ligger skatten istället på 42,8 öre per kWh exkl. moms.

Elpriset har inte heller följt den prisutveckling som förutspåddes inför anskaffningen. Priset har varit historiskt lågt förutom under perioden 2021–2023 (se nedan).

Verken har i årsbokslutet omvärderats till 13,4 miljoner kronor. Totalt medför hela vindkraftsaffären en förlust, varav den största hanteras genom de nedskrivningar och avskrivningar som gjorts – hittills minusresultat på 34,4 miljoner kronor. Dessa är endast bokföringsmässiga kostnader och belastar inte regionens likviditet. Se resultaträkning nedan.

Resultaträkning 2014-2023	Mnkr											2014- 2023
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Försäljning el och elcertifikat	0,49	2,1	1,4	0,5	0,45	0,95	0,66	1,27	2,35	2,82		12,99
Driftkostnader		0,58	0,29	0,26	0,68	1,12	1,25	2,05	1,85	1,46		9,54
Avskrivningar	0,3	1,89	1,89	1,89	1,89	1,89	1,74	1,89				13,38
Nedskrivningar					12,65		9,2	2,66				24,51
Resultat exkl internränta	0,19	-0,37	-0,78	-1,65	-14,77	-2,06	-11,53	-5,33	0,5	1,36		-34,44

Tabellen ovan omfattar de poster som bokförts i resultaträkningen. För perioden 2014–2023 har elförsäljningen nettoredovisats mot elinköpen, varför försäljningen för den perioden inte går att läsa ut ur redovisningen. Värdet av försäljningen har i stället beräknats utifrån produktionsstatistik och genomsnittligt spotpris på el på elbörsen NordPool.

Resultaträkningen innefattar ingen intern tid. Förvaltningen av vindkraftverken sköts av entreprenören Re: Inventum. Region Jämtland Härjedalens ägarskap och beställning av tjänster för skötsel av verken handläggs i det ordinarie linjearbetet och är en arbetsuppgift bland flera inom fastighetsorganisationen. En försäljning av verken innebär inte att någon tjänst försvinner.

Värdering

En tidigare värdering gjordes av vindkraftverken, vilket medförde en nedskrivning om 12,65 miljoner kronor. Omvärderingen motsvarade bortfallet av energiskattebefrielse, vilket var en betydande lönsamhetskomponent för vindkraftverken. I årsbokslutet för 2020 och 2021 har verken skrivits ned ytterligare 11,9 miljoner kr.

~~Vindkraftverket är idag värderat till: 13,4 miljoner.~~

Rättelse 2024-04-30: Ovanstående är en felskrivning där de totala avskrivningarna på 13,38 mkr felaktigt redovisats som en aktuell värdering på 13,4 mkr. Ingen aktuell marknadsvärdering på verket är utförd. Bokfört värde på vindkraftverket är 0 kr.

Totalt medför hela vindkraftsaffären en förlust, varav den största hanteras genom de nedskrivningar som gjorts – hittills 34,4 miljoner kronor.

Om vindkraftverket skulle gå ut till försäljning blir marknadsvärdet högre av att vindkraftverket har en pågående produktion (är i drift) än för ett verk som står med reparations-behov. En affär med att hitta rätt köpare kan ta tid. Därför är det bra att påbörja en försäljning då verket visat god produktion under perioden 2022-2023. Ett försäljningspris avgörs vanligtvis via anbudsförfarande.

Vindkraftverkets läge i Kalmar är eftertraktat. Verket är omgivet av och har en god infrastruktur vilket gör att det finns goda chanser till att hitta köpare.

Sammanfattande ekonomisk analys vid fortsatt ägande och risker vid ett fortsatt ägande

Verken har sedan start inte producerat de volymer som beräknats och som ligger till grund för den ursprungliga lönsamhetskalkylen. Risker med fortsatt ägande är att verket kräver liknande stora investeringar på samma sätt som andra närliggande verk av samma fabrikat drabbas av. Teknisk uppdatering och reparation kommer att innebära långa stillestånd av verket vilket också har negativ ekonomisk effekt.

De två viktigaste lönsamhetsförutsättningarna har dessutom försvunnit eller kraftigt minskat under dessa år– energiskattebefrielsen samt marknadspriset på elcertifikat. Det finns ingen prognos till att dessa åter skulle öka.

Slutsatsen är att regionen inte har tjänat på att äga och driva vindkraftverket under dessa år. Utifrån detta föreslås att regionen kontakter en mäklare med uppdrag att sälja vindkraftverket.

Förslag till beslut i tjänsteskrivelse till regionstyrelsen

Regionstyrelsens föreslår regionfullmäktige:

1. Att sälja regionens vindkraftverk i Mortorp i Kalmar kommun.
2. Att uppdra till regionstyrelsen att genomföra försäljningen